

*Усі права збережено.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якій формі без письмового дозволу
власників авторських прав.*

Стеблівський Євген

С79 Клич індички. Роман. — Харків : ВД «ФАБУЛА», 2023. — 304 с.
ISBN 978-617-522-088-7

Киянин Максим Гайдук, повернувшись додому із зони бойових дій на Донбасі, страждає від посттравматичного синдрому. Його особисте життя руйнується на очах, дружина подає на розлучення, він не може працювати в оточенні людей, які не мають воєнного досвіду, і жорстоко потерпає від нервових розладів.

У пошуках зцілення герой вирушає до Бессарабії, де, за словами його загиблого бойового товариша, мешкає єдина людина, яка здатна йому допомогти, — і опиняється у вирі не менш небезпечних і складних подій, ніж ті, що йому довелося пережити у бойових обставинах...

У романі «Клич індички» використані маловідомі документальні матеріали щодо підготовки російськими спецслужбами створення так званої «Бессарабської народної республіки», яку місцеві сепаратисти планували проголосити у 2015–2016 роках. Ця операція мала розпочатися з підриву моста через Затоку, що відокремило би Бессарабію від України, а далі злочинці розраховували на військову допомогу з боку Придністров'я, Гагаузії та окупованого Криму.

УДК 82-311.6

Усі ви — втрачене покоління.

Гертруда Стайн

Із часів Гертруди Стайн утрачені вже всі покоління. Чомусь до неї ніхто цього не помітив.

Є. С.

Не шукайте Долину, описану у цьому романі.
Її не існує.

Є. С.

Аби жити по-справжньому, треба знайти силу,
щоби безстрашно дивитися в обличчя смерті.
Інакше скотишся в Ніщо та почнеш виконувати
волю інших людей.

Є. С.

ВІД АВТОРА

Багато хто з нас стикнувся із жахами війни. І що в кожного на душі — не знає ніхто. Тепер, коли простуєш вулицю, навіть не здогадуєшся, кого бачиш насправді. Можливо, он той худорлявий чувак із борідкою «двохсотив» росіян у ножовому бою в торговому центрі Ворзеля. А оця гарненька дівчина лише у травні вийшла з підземель «Азовсталі»... Замисліться над цим!

Євген Стеблівський

ЧАСТИНА ПЕРША

ПТСР

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

РОЗДІЛ 1

КЛИЧ ІНДИЧКИ

Уперше Макс почув його, коли включив сильний струмінь води в кухні — і водночас на вулиці заверещала сирена чиєїсь автосигналізації. Ефект від накладення цих двох звуків був настільки вражаючим, що він навіть озирнувся. Це була точна фонограма співу індички з його дитинства: клах-клах-клах-клах. У дворі баби Федори завжди гуляли з десятком чорних і білих індичок та один або два пихаті індики, які — пф-ф-ф-ф — роздували широкі груди з колючим бантиком посередині, розпускали на носі червоно-сині нарости, схожі на восьминожі мацаки — «зоплі», як їх називав дядько Володька.

Дядько Володька в дитинстві хворів на туберкульоз кісток, тому був малий на зріст, мав невеликий горб і вчив індиків танцювати під музику. Він любив співочих птахів, курей, поля і дерева, у нього виспівала фантастична черешня, гібридна суниця, чорні помідори і солодка голландська цибуля завбільшки з кулак. Він щепив грушу на яблуню, диню на кавуни, вирощував груші-яблука, кавунні дині та величезних бройлерних індиків за допомогою саморобного інкубатора.

А вони, малі, сиділи на призьбі бабиної хати, спостерігаючи за всім цим прекрасним божевіллям, і бачили, як, наче скажене, росте й гонить навкруги них бадилля, як падають величезні груші, як танцюють індики. Диви-

лися і жували смачний чорний хліб із кислуватим домашнім маслом, посипаним грубою сіллю. Запивали все те ще теплим і пінним молоком від корови Марійки, яке бабуся Федора тільки-но видоїла в невеличке відро-дійничку. Із жахним подивом споглядали за тим, як корова — уф-уф-уф — за раз випиває велике відро води, що дядько Володька завжди лишав на лаві біля кринички грітися, доки Марійка повернеться «із череди» в сутінках. Щовечора вибігали до воріт зустрічати череду з толоки — ціла вулиця рудих, чорних, чорно-білих, жовтуватих огрядних корів, які голосно мукали, відчуваючи близькість дому, і то тут, то там відокремлювалися від стада, повертаючи кожна у свій двір. І вони, малі, щовечора дивувалися — як саме кожна корова впізнає рідні ворота?

Шкода тільки, що згодом дядько Володька геть зовсім спився.

Максим виріс, до нього міцно приліпилось дворове прізвисько «Гай» — мабуть, через прізвище Гайдук. Бабуся давно померла, і в селі він більше не бував.

І ось зараз оте «клях-клях-клях-клях» поруч.

Це був клич дитинства, і ніщо інше.

Потім він ходив і думав — що би воно означало? Адже це точно був знак. Бо треба ж було саме тієї миті включити воду, і щоби заверещала автівка — і щоби все збіглося в ті кілька коротких миттєвостей.

Це точно не просто так.

Наступного ранку Максимові принесли повістку з військомату.

РОЗДІЛ 2 GENERATION «X»

Наше покоління — ватага лузерів. У Гая не було жодного ровесника — однокласника, одногрупника чи просто приятеля з вулиці — який би став великим начальником. І це беручи до уваги ненайгірше оточення: батько — із середньої ланки начальства, а сам Гай — золотий медаліст і взагалі «у фаворі». Як зазначено у знаменитому совковому фільмі: «Все вже вкрадене до нас!»

На думку Вільяма Штрауса, ми — це покоління «X», що йде відразу за «поколінням пепсі». А «пепсі» свого часу змінили «бебі-бумерів»¹.

Коли Гай із ровесниками підростали — «бебі-бумери» вже допилювали країну. Дядьки, яким сьогодні за шістдесят, тоді були секретарями райкомів, директорами заводів і головами колгоспів. На багатьох убитих підприємствах вони досі лишаяться директорами: розібрані на брухт, орендовані-переорендовані під склади та офіси, ці скелети корпусів і залишки обладнання все ще дають непоганий прибуток двом-трьом особам. Хоча колись давали роботу десяткам тисяч людей.

¹ Мається на увазі теорія американських соціологів Вільяма Штрауса та Нейла Хоува. За нею останні покоління розрізняються залежно від технологій, особливостей розвитку суспільства і знакових історичних подій на «бебі-бумерів» (народжені в 1943–1963 рр.), покоління «X» (1963–1983), покоління «Y» (1983–2000) та покоління «Z» (народжені після 2004 року).

— Я всі ці заводи у сімдесятих будував, а тепер я ж їх і розбираю! — казав Гаєві старий єврей Борис Маліч, керівник компанії «Міськкомбуд». — Бо лише в мене залишилися стотонні крани! Вони свої крани — й ті просрали, порізали на брухт. Нема навіть чим розібрати...

Із цими словами Маліч поставив Гаю печатку і підпис у фіктивній довідці про працевлаштування — «за знайомством».

Країну дерибанили партійці та менти пліч-о-пліч із бандитами, а з ними — «червоні директори». Але Гай із знайомими хлопцями, дослухаючись до виття потужних «болгарок», за допомогою яких розпилювали обладнання, філософськи споглядали з вікна шкільного класу чи інститутської аудиторії за колонами вантажівок із чорним та кольоровим брухтом — ще не здогадувалися, що чують тоскний голос власного спаскудженого майбутнього.

Найметкіші з його приятелів тоді кинули навчання і ломанулися до Польщі. Хтось добре заробив на запчастинах і «Снікерсах». Найрозумніші возили не шмаття, а упаковку, кондиціонери, водопровідні та каналізаційні труби, а згодом повідкривали власні дрібні бізнеси.

Гаю та іншим студентам у той час було милостиво дозволено замість переддипломної практики подавати липові «справки про трудовлаштування» від будь-якого заводу чи підприємства — і вони, дурні, тому несказанно раділи. Бо отримати таку довідку ставало все важче, із роботою почалися проблеми. Найгірше, що спромоглися зробити тодішні «реформатори», — це зламати хай і кострубатий, але більш-менш налагоджений механізм розподілу праці.

На заводі, де Гай мав проходити практику, інженери вже пів року не отримували жодної копійки. Він паяв якийсь генератор, але клята схема категорично відмовлялася працювати, хоча він усе робив як належало.

На п'ятий день марних намагань Гай не витримав і звернувся до «ведучого консультанта».

Голодні та обідрані, місяцями не стрижені, штатні інженери сиділи гуртом у лабораторії, шукаючи в довідниках посилання на адреси конструкторських бюро в Німеччині — із метою задешево продати їм щось із секретних військовий розробок.

— А, та тут половина деталей браковані! — радісно проіржав головний інженер Забурунников на його запитання.

— А як... як відрізнити браковані від небракованих? — спитав Гай.

— А ніяк! Ставиш на плату, якщо не працює — значить, бракована! — так само жваво пояснив Забурунников.

— Але... їх же тут десятки. Як дізнатися, яка саме?..

— Підбором, синку, підбором. Іди вже, не заважай, ми тут працюємо!

Гай плюнув, вийшов із цеху і викинув той клятий генератор на смітник.

Липовий папірець він усе одно отримав, а працювати пішов... репортером у редакцію щоденної газети. День у день через три місяці після захисту диплома інженера-електронника. Тоді йому навіть не згадувалися слова старого Маліча про те, що їм, тим самим «іксам», невдовзі гукнеться головний наслідок «реформ»: крах розподілу праці.

Робота спершу видалася цікавою. Гай кілька років поспіль вів розділ кримінальної хроніки, вдосталь надивившись за цей час на всілякого штибу бандюків, кидал, браконьєрів та продажних ментів. Потім йому обридло жебрати, до того ж він розпочав зустрічатися з журналісткою Олею. Щоби заробити на подарунки та посиденьки в нічних клубах довелося звільнитися з редакції і почати заробляти, як і більшість однолітків, — торгівлею. Із часом отримав підвищення — був призначений менеджером із продажів. Розбагатіти не розбагатів, але придбав уживану автівку, дачний вагончик на березі річки та невеличку

квартирку у «спальнику». Потім гримнула чергова криза, і заробітки зникли — разом з Олею. За її висловом — «не зійшлися характерами». Дивно, але до кризи начебто сходилися. Добре хоч не одружився. Бо хлопці, які наважилися завести сім'ї та взяли іпотеку,— і досі бомжують.

Зубожілий і роздратований народ бунтував, один за одним покотилися мітинги та революції. У подіях на Майдані Гай не брав участі, бо мав на той час нормальну роботу і вважав, що в тому немає сенсу. Причини революцій, як завжди, криються в економіці. Це те саме, як і з жінками: брак грошей безперечно загострює політичні та національні розбіжності. А потім...

Потім покоління «Х» рушило на війну...

РОЗДІЛ 3 ГАЙ. «СЕМЕЧКИ»

... Я щонаочі прокручую ту ситуацію і думаю, що треба було все робити інакше. І Бодя був би живий. Якби ми уважніше обдивлялись околиці і першими помітили сепарів. Якби викопали хоч маленький шанець. Або якби залягли десь у ярку. Я ж був старшим за званням. Досвідченішим. І воював уже кілька місяців. Я мусив наказати. Але із часом до небезпеки звикаєш. Ми думали, що засядемо ненадовго.

Коли я згадую про це, мене проймає піт, серце починає працювати з переборами. Дихання прискорюється. Парамедик Юля Паславська сказала, що це тахікардія, і в моєму випадку — це нормально.

Кажуть, цинкова труна з тілом важить двісті кілограмів. Звідти і назва «двохсотий». І документ про загиблого в Афгані також проходив під кодовою поміткою «200».

Коли ми привезли Бодю додому, його батько вийшов надвір із сокирою, щоби прорубати діру у цинку. Він не вірив, що всередині — Бодя. Мовляв, привезли когось іншого. Я не міг заперечити, хоча він усе одно не впізнав би сина. Бодю і Лукаша сепари віддали аж у вересні українському «Чорному тюльпану»¹. Точніше — те, що від них

¹ «Чорний тюльпан» — гуманітарна організація, що в 2014–2016 роках займалася пошуком загиблих українських воїнів на Донбасі.

залишилось. Ілійка і Лютого взагалі не знайшли — мабуть, розтягнули собаки. Я сам показав хлопцям із «Тюльпана» ту посадку під Многопіллям...

Після того як Бодю закопали, ми разом із «Правим сектором» дали салют зі своїх «калашматів». А потім я не пішов до Боді додому. Тишком повернувся на цвинтар і ліг на землі біля його могили. Мені було дуже паршиво. Мабуть, я так там і заснув. А перед тим чомусь згадав, як Бодя в останній день мріяв знайти китайця на ймення Хо Ші — і спитати його, як жити далі.

— Я тобі знайду того китайця, — прошепотів я, лежачи біля могили.

Не знаю, навіщо. Мабуть, то було єдине, що я міг тепер зробити для Боді.

Проспав я, мабуть, довго. Розбудила мене сестра Боді, яка прийшла на кладовище шукати мене. Але я нічого не їв і не пив у них удома. Просто не міг. Я не їв і не пив ще добу, аж доки ми не виїхали на «нуль». Лише дорогою у «воронку» випив трохи води.

Останнім часом Бодя постійно тягав із собою величезний пакет із насінням. То було звичайне соняшникове насіння — «семечкі», як його називають тут, на Донбасі. Та й узагалі на українському Сході. На війні насіння завжди багато. Всі соняшникові поля стоять неприбрані, звідти часом з'являються сепари. Місцеві смажать насіння на пательнях, його запас є в кожній хаті. Смажене воно дуже смачне. А це було взагалі смачніше — велике, повне, у білу смужку, хрустке і добре просмажене.

— Нащо тобі стільки? — питався я.

— А от побачиш. Ще й собі проситимеш!

Насіння, дійсно, трохи тамує голод. Це ми зрозуміли, коли припинилось постачання. Ми залишились без при-

пасів. Бодін пакет рятував нас уже другу добу. Добре, що є хлібина і трохи води. Воду ми економимо. Забули вже, коли і вмивалися.

Ми з Бодєю сидимо на «точці» в кінці лісопосадки. Тут наш пост, але про нас, схоже, забули. Кілька дерев оточують невелику галявинку, надаючи трохи тіні. У рації сіли акумулятори. Мобільники вже добу як не працюють, «Київстар» геть зник. Кажуть, росіяни глушать ці частоти.

Був пізній ранок — десь під одинадцятю. Ми вмостилися в тіні під деревами і спостерігали за дорогою, що жовтіла попід «зеленкою». Далі рясніли соняшники. Подекуди вони вже відцвіли та почорніли, тож підкреслювали обрій сумною траурною рамкою. Гаряче дихав із полів спекотний день. У високому небі — ані хмаринки. Над вухом дзижчать нахабні гедзі. Вони нас остаточно дістали. На Донбасі ночі холодні і влітку, тому від тепла ми поки що розкошуємо. Але за якусь годину від спеки вже не сховатися.

Бодя трохи втамував голод насінням, а тоді знічев'я витяг із кишені колоду карт. Ті карти якісь незвичайні, він їх постійно тримає при собі. Каже:

— Збий.

Я зняв кілька карт. Бодя взяв наступну, довго дивився, нарешті спохмурнів.

— Що там? — спитав я.

— Та так, нічого особливого.

Я встигаю помітити зображення на карті: лежачий чоловічок, у спині якого стирчить купа довгих мечів — мабуть, штук із десять.

Бодя сховав карти назад у кишеню.

Хвилин за двадцять до нас повернулися Лукаш, Ілійко й Лютий. Принесли погані звістки. Скрізь насідають росіяни. З Ілійком ми в одному взводі від самого початку. Він родом із Черкас, запальний, але цілком надійний хлопець.

Бодя з голодухи знову взявся лузати насіння. По шматку хліба на сніданок ми вже з'їли, але цього замало. Від міцного запаху смажених «семечок» у мене аж засмоктало під ложечкою. Дорогою повз нас пробіг невеликий рудий песик. Звідки він тут узявся? Адже найближче село — Многопільля — за кілька кілометрів звідсіля.

Я простягнув руку до Бодіного пакета.

І водночас почув тьохкання «пльотки»¹.

За мить у дерева влупив заряд «мухи»², а навколо завилі рикошети.

Я схопив Бодю за руку й раптом побачив його широко розплющені очі. Із губ ще обсипалися лушпайки насіння — а з діри у скроні на плече виповзала темна маса. Густа кров — точно, як теляча печінка. Ніколи не думав, що кров бува такою. Мені стало погано.

А наступної секунди мене підняло і шваркнуло об стовбур дерева...

Бодя, Бодя... Казав же йому — не прикурюй від свічки, погана прикмета. А він тільки сміявся...

За мить ударили з усіх боків. 82-міліметрова міна — підступна штука. Вона викосює навіть траву у зоні враження. Коли чуєш її виття, то вже не встигаєш сховатися. Коли перший десяток мін вибухнув, трошачи дерева осколками, я вже майже втратив різкість в очах. Спромігся тільки якось переповзти з посадки в соняшник, доки увагу росіян відволікало щось інше. Вони не стали зачищати «зеленку», інакше мене б там і поклали. Десь віддалік, за полем, раптово спалахнула стрілянина — мабуть, проривалися з оточення наші хлопці.

¹ «Пльотка» — снайперська гвинтівка СВД.

² «Муха» — ручний реактивний протитанковий гранатомет одного використання РПГ-18.

За годину я повернувся. Лукаш... Ілійко... Лютий...

Мене вивернуло ледве не на труп Ілійка. Голови як і не було. Впізнав я його лише за «арафаткою», закрученою навколо голої плечової кістки. Те, що від них залишилось, і досі в мене перед очима. Судоми викручували нутрощі, у голові ревів дзвін, усе навколо колихалося і пливло.

Дорогою тяглися все нові та нові ворожі підрозділи. Росіяни деінде забідали в посадку, і мені довелося покинути хлопців. Їх розірвало на шмаття — пряме влучення. Мене врятувало лише те, що ми з Бодєю опинилися за пагорбком. Бодя і досі сидів там, наче живий.

Кілька годин я пробирався посадкою, потім відсиджувався у полі, бачив і чув, як росіяни дострілювали наших хлопців. Від страху й ненависті мене просто скручувало.